

Referanser: KM 10/12

Saksdokumenter:

Rutiner ved tilsetting av biskop

Sammendrag

Kirkemøtet vedtok i sak 10/12 Ordning for tilsetting av biskop. I dette saksdokumentet beskrives rutiner som må innarbeides for å sikre en god saksgang ved tilsetting. Videre beskrives det hvilke oppgaver som bør ligge til sekretariatet, og hvilke oppgaver som må ivaretas av Kirkerådets medlemmer, eventuelt arbeidsutvalget.

Forslag til vedtak

1. Oppgavefordeling mellom råd og administrasjon slik den er beskrevet i saksfremlegget gjøres gjeldende for tilsetting av biskop i Agder og Telemark bispedømme.
2. Etter at erfaringer fra denne tilsettingen er evaluert utarbeides endelige rutiner for tilsetting av biskop i Den norske kirke.

Saksorientering

I tråd med kirkeforliket vedtok Stortinget 21.mai 2012 endringer i Grunnloven §§ 2,4,12,16,21 og 27. Endringene avvikler Kongens særskilte kirkestyre.

Grunnlovsendringene fikk umiddelbar virkning.

Som en konsekvens av dette har Stortinget gjort vedtak om endringer i kirkeloven (kl), med ikrafttredelse 1.juli 2012. Gjennom endringer i kl § 25 har Kirkerådet fått myndighet til å tilsette biskoper ved at det i 4.ledd nå heter at *Kirkerådet tilsetter biskoper etter forskrift om framgangsmåten fastsatt av Kirkemøtet*. Kirkerådet får som sin første tilsettingssak ny biskop i Agder og Telemark.

Kirkemøtet vedtok i sak 10/12 Ordning for tilsetting av biskop. I det følgende beskrives hvilke rutiner som må innarbeides for å sikre en god saksgang. Videre beskrives det hvilke oppgaver som bør ligge til sekretariatet, og hvilke oppgaver som må ivaretas av Kirkerådets medlemmer, eventuelt arbeidsutvalget.

Kirkerådets sekretariat forbereder tilsettingssaken frem til det aktuelle bispedømmeråd og biskopene har avgitt uttalelse om hvem av de tre nominerte kandidater som totalt har fått flest stemmer, de anser som skikket til å bli tilsatt, jf § 6 første ledd. Når uttalelsene foreligger foreslås det at Kirkerådets Arbeidsutvalg trer inn, foretar intervju og avgir en innstilling¹ til Kirkerådet. Selve tilsettingen skjer i Kirkerådet.

Det er en målsetting å korte ned på tiden fra offentliggjøring av navnene på kandidatene bispedømmerådet har nominert og frem til tilsetting kan finne sted i Kirkerådet. Den fremdriftsplanen som er lagt i tilknytning til tilsetting av ny biskop i Agder og Telemark er meget komprimert, og det er lagt inn betydelig kortere frister enn hva som var tilfellet da utnevning fant sted av Kongen i statsråd.

Kirkerådet sendte 22.mai brev til bispedømmerådet med anmodning om igangsetting av prosessen, og rådet fikk 13.september som frist for nominasjon. Tilsetting av ny biskop er planlagt at skal finne sted 7.desember. Dette betyr at det går ca. 3 mnd. fra offentliggjøring av de første kandidater finner sted til tilsetting. Det er viktig at fremdriftsplanen for en tilsetting skjer i et samarbeid mellom vedkommende bispedømmeråd og Kirkerådet.

Det er viktig å legge opp til gode rutiner slik at den oppsatte tidsplan kan holdes. Etter en drøfting med departementet, hvor de gav innblikk i egne rutiner i tilknytning til bispeutnevnelser, og hvor de også pekte på noen av de utfordringene de har måttet takle,

¹ Det bør drøftes hvilket begrep som skal brukes. Vanlig i tilsettingssaker er at det foreligger en *innstilling*, og at tilsettingsorganet må tilsette en av de som er innstilt. Ved tilsetting av biskop vil det være tre aktuelle kandidater, hvorav Kirkerådet skal tilsette en person, uten at det rangeres noen på 2. eller 3.plass. Det vil være mulig å bruke begrepet *tilråding* i stedet for innstilling. Dette begrepet ble brukt da departementet oversendte sak om utnevning av biskop til kongelig statsråd. Siden Kirkerådet nå skal tilsette biskop, brukes begrepet innstilling i dette dokumentet.

er det utarbeidet en oversikt over hvilke rutiner som bør innarbeides for hhv Kirkerådets sekretariat og valgte råd (se under).

Forberedelse av tilsettings sak i Kirkerådet

I den perioden Kirkerådet skulle uttale seg om hvem de anså som best skikket til å bli utnevnt som biskop, ble det gjennomført en samtale med kandidatene, og det ble laget et detaljert samtalereferat som ble distribuert til rådsmedlemmene under møtet. Disse samtalene ble gjennomført med medvirkning av KR's leder, nestleder og direktør. I tillegg var en sekretær tilstede som skrev referat fra samtalen supplert med lydbåndopptak. Saksdokumentet som ble oversendt rådet inneholdt ikke noen form for innstilling, rådets leder la i møtet frem muntlig anbefaling.

Det foreslås at det nå gjennomføres intervjuer av de tre aktuelle kandidatene, og at det er KR's AU sammen med direktør som står for intervjuene. Videre foreslås det at det ikke lages samtalereferater, men at AU i stedet lager en oppsummering av inntrykkene fra intervjuene, og at dette nedfelles i et sakspapir som distribueres rådets medlemmer før KR-møtet. Det foreslås også at KR-AU lager en innstilling til rådet.

Kirkerådets kriterier for tilsetting

Kirkerådet vil ved tilsetting få seg forelagt navn på de tre kandidater som har fått flest stemmer. I tillegg til selve avstemningsresultatet vil det også foreligge uttalelse fra bispedømmerådet samt grunnlagt uttalelse fra biskopene om hvem av de tre kandidatene de anser mest skikket til å bli tilsatt. Kirkerådet tilsetter en av de tre kandidatene som totalt har fått flest stemmer. (§ 6).

Det at biskopene skal gi en grunnlagt uttalelse medfører at det kan være svært sensitive opplysninger som tilflyter rådet. Det heter i regelverket at *biskopene [...]uttale seg om hvem av de tre kandidatene som totalt har fått flest stemmer, de anser som mest skikket...* Ut fra ordlyden kan biskopenes uttalelse begrenses til en positiv grunnleggelse for den ene kandidaten man mener skal tilsettes. Men det kan ikke utelukkes at det også kan være behov for å tilkjenne synspunkter på hvorfor en kandidat ikke anses som egnet for en bispestol. Disse uttalelsene vil selvfølgelig være u.off, det må likevel drøftes om det er riktig at et samlet Kirkeråd skal ha tilgang på de grunnlagte uttalelsene, eller om dette kun skal tilflyte AU.

Ved tilsettingen i Kirkerådet vil det sammen med stemmetall og eventuelle uttalelser også foreligge oppsummering fra intervjurunden med de tre kandidatene. Det bør drøftes hvordan stemmetall skal veie i forhold til bispedømmerådets og biskopenes uttalelse, samt inntrykk fra intervjurunden. Hvordan de ulike elementene skal vektlegges vil være et skjønnsspørsmål, og det kan ikke utarbeides rigide regler.

Videre bør det drøftes om det skal tas inn noen standardiserte vurderingskriterier som lederkompetanse, personlig egnethet, teologisk kompetanse og kommunikasjonssevner . I tilbakemeldingen om den enkelte kandidat som er intervjuet kan det brukes formuleringer som at vedkommende har kompetanse innenfor de enkelte områder *som er mindre enn*

forventet til stillingen, tilstrekkelig for stillingen eller mer enn det som kreves for stillingen.

Tilsetting i Kirkerådet

Ved utnevning av Kongen i statsråd har den aktuelle kandidaten blitt varslet om planlagt utnevning etter forberedende statsråd. Det foreslås nå at de tre som har fått flest stemmer kontaktes før KR- møtet for å bringe på det rene om de fortsatt er reelle bispekandidater. Tilsetting vil skje i møte, og det vil ikke bli gitt 8 dagers svarfrist på om man tar imot stillingen.

Videre legges det opp til at det dag en i KR-møtet has to økter med tilsettings sak. Første økt brukes til en foreløpig drøfting, mens tilsetting finner sted på ettermiddagen. Slik får saken tid til å modnes før endelig beslutning tas. Tilsettingen meddeles den aktuelle kandidaten om kvelden. Dette gir vedkommende anledning til å være tilstede dag to av KR-møtet når offentliggjøring av tilsettingen finner sted. Slik vil det bli anledning til å få oppmerksomhet rundt tilsettingen.

Vigsling av ny biskop

Etter at tilsetting har funnet sted er det preses som har ansvar for vigslingsgudstjenesten, mens det vil være vedkommende bispedømmeråd som følger opp med hensyn til arrangementer rundt bispevigsling, påfølgende mottagelse m.v.

Oppsummering og utfyllende kommentarer.

Det legges opp til følgende rutiner i Kirkerådets administrasjon (punkt 1 – 11,16- 17) og det valgte Kirkeråd (punkt 12-15):

1. Departementet sender melding til KR når det er innvilget avskjed i nåde for avgående biskop med opplysning om når vedkommende fratrer.
2. KR sender brev til vedkommende bispedømmeråd hvor rådet orienteres om at de innen fastsatt frist kan nominere 5 personer som rådet anser skikket til å bli tilsatt som biskop, jf §1. For at nominasjonen skal være gyldig skal den omfatte begge kjønn.
Kommentar – i samsvar med komitemerknadene vil en avstemning som kun gir 3 eller 4 nominerte være gyldig.
3. Kirkerådet innhenter fra vedkommende bispedømmeråd navn/adresselister/ adresseetiketter til alle stemmeberettigede.
Menighetsrådene gis informasjon om de frister som angår dem (supplerende nominasjon, og avstemning).
Kommentar - når det gjelder stemmerett har FAD forholdt seg til samme regler for stemmerett som til valg av BDR.
4. Umiddelbart etter fristens utløp offentliggjøres navn på de nominerte. Vedkommende bispedømmeråd innkaller til pressekonferanse.
5. KR sender melding om adgang til supplerende nominasjon til de stemmeberettigede i vedkommende bispedømme (jf § 3, kategori a,b og c).

- Kommentar: for at Kirkerådet skal kunne kontrollere at regler for supplerende nominasjon er fulgt, må forslagsstillerne i tillegg til navn opplyse om hvilken kategori stemmeberettigede de tilhører. Videre bes forslagstillerne om å skaffe til vege nødvendige biografiske opplysninger om supplerende kandidater.
6. Den fullstendige kandidatlisten offentliggjøres og det sendes en orientering til kandidatene om videre prosedyre og fremdriftsplan.
 7. KR sender underretning til de stemmeberettigede om de som er nominert. Sentrale, biografiske opplysninger, regler for avstemning og tidsfrist følger saken.
Kommentar – viktig å gi en tydelig orientering til menighetsrådene om valgprosedyre – erfaringsmessig gjøres det mye feil.
 8. Avstemningsresultatene legges fortløpende inn i Excelark etter hvert som de kommer inn.
Kommentar – de stemmeberettigede anmodes om ikke å offentliggjøre sin stemmegiving før etter fristens utløp. Menighetsrådene informeres om at pressen ikke har krav på å få kjennskap til avstemningen. Kirkerådet har imidlertid ikke fullmakt til å instruere de stemmeberettigede om hvordan de skal praktisere offentlighet.
 9. Ved fristens utløp offentliggjør Kirkerådet utfallet (pressemelding) og det sendes brev til de nominerte.
 10. Det sendes melding om avstemningsresultatet til det aktuelle bispedømmeråd og biskopene med anmodning om innen en fastsatt frist å uttale seg om hvem av de tre som har fått flest stemmer, de anser som skikket til å bli tilsatt.
 11. Pressemelding om biskopenes og bispedømmerådets rangering sendes ut, samt en orientering til de nominerte om avstemningsresultatet.
 12. Kirkerådets arbeidsutvalg gjennomfører intervju med de tre kandidatene, og lager en tilråding/innstilling til Kirkerådet.
Kommentar – tilrådingen bør være partsoffentlig. Etter at tilsetting har funnet sted bør det praktiseres meroffentlighet. Når innstillingen foreligger må det sjekkes ut med de tre kandidatene om de er berett til å si ja til eventuell tilsetting. Dette må være klargjort før tilsetting skal skje i Kirkerådets møte. Det må drøftes hvordan selve tilsettingssaken skal utformes mht intervjureferat.
 13. Tilsetting finner sted i Kirkerådet – av de 15 valgte medlemmene.
Kommentar - Tilsetting av biskop skjer etter en særbestemmelse i kirkeloven (forskrift), og tjenestemannsloven kommer således ikke til anvendelse. Det medfører at tillitsvalgte ikke er inne i prosessen. Jf KMs kommentarer til regelverket punkt 18 hvor det heter at komiteen ikke vil foreslå at tj.m.representant er tilstede ved tilsetting av biskop. Det vises hertil Prop 71 L (2011-2012 avsnitt 5.1.3). Videre kommer ikke bestemmelsen om at innstillende myndighet ikke er med i tilsettingen til anvendelse.
 14. Avstemningsresultatene i KR er offentlige, jf off.loven § 25,siste ledd.
 15. Tilsetting bør finne sted første dag av et Kirkerådsmøte, slik at vedkommende kan være tilstede når tilsettingen offentliggjøres dag 2 av møtet. Kirkerådets leder offentliggjør hvem som er tilsatt.
 16. Pressemelding om tilsettingen sendes ut.
 17. Brev til den nye biskopen med informasjon om tilsetting, tiltredelsesdato og lønnstrinn (det vil bli sjekket opp med deptet hvordan lønn fastsettes). Tilsettingsbrevet undertegnes av Kirkerådets leder og direktør.

18. Det sendes utskrift av møtebok til vedkommende bispedømmeråd med gjenpart til FAD om tilsettingen.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Kirkerådet er ikke tilført ekstra ressurser for å forestå tilsetting. Oppgaven vil kreve ressurser i sekretariat for å gjennomføre den forutsatte prosedyre og videre å tilrettelegge for tilsetting i rådet.